

GORIŠKI LIST

„Goriški list“ izide vsako sredo in saboto zjutraj. — Uprava uredništva v Gorici, Corso Verdi štev. 47 - Telefon štev. 292. — Glasilo je zaračunavano po ceniku. — Račun pri Cassa di Risparmio Gorica.

Gorica, dne 11. oktobra 1944.

Za mesto Gorica in Trst: posamezna številka 0,50 lir, polletna naročnina 26. — lir, celoletna 52. — lir. Izven mesta Gorica in Trst: posamezna številka 1. — lira, polletna naročnina 47. — lir, celoletna 90. — lira.

SVETOVNI ODMEVI

Trst, 10. oktobra 1944.

Kapitulacija Varšave, kateri smo že posvetili važen članek, še tvori gradivo najvažnejših člankov in novic svetovnega časopisja. Niti kapitulacija ene ali druge države ni izzvala v svetovnem tisku takega odmeva, kakor padeč tega mesta. In vendar bi moral biti padeč tega mesta nekaj naravnega, saj se je šlo le za poraz več ali manj močnega upora. Toda svet — tudi dežele, ki zastopajo popolnoma nasprotna politična mnenja — slutiti, da tu nekaj ni bilo v redu, da se je dogodilo nekaj skrajno mučnega, nekaj zločinskega. Ko bi tako ne bilo, bi varšavska kapitulacija že stopila v ozadje, saj ima svetovno časopisje dovolj n tudi senzacionalnega gradiva in bi mu ne bilo treba mlati stare slame. Gre se torej za kaj več, kakor enostavno kapitulacijo enega mesta in fiasko enega upora. In mi, kakor med vrsticami tudi vse svetovno časopisje, si dovoljujemo trditi, da gre pri tem za čast treh velesil, ki so z varšavsko kapitulacijo izgubile mnogo več, kakor postojanko. »Vse je izgubljeno, razen časti« je po splošnem porazu vzkljnil neki kralj. »Varšava je izgubljena in z njo naša čast!« bi morali danes priznati vsi trije mogočniki, ki nam jih ni treba imenovati. To je na vsak način sodba in mnenje ogromne večine svetovnega časopisja in vsi izgovori inkriminiranih velesil, četudi še bolj robati in arogantni, ne morejo spremeniti ničesar na tem dejstvu. Brezlični brzjav je res lepa iznajdba, zamore pa tudi kedaj postati škodljiva in ne dovoljuje — kar je pravzaprav zelo pravično — enostranske uporabe. Milijoni ljudi so slišali hujšajoče pozive k upor, ki jih je Moskva pošiljala varšavskim Poljakom, milijoni ljudi je slišalo obupne prošnje upornikov, ki so prosili pomoči, pomoči, pomoči, potem ko so se vrgli za interese Londona, Moskve in Washingtona v obupen boj. Ker ako danes trdi Moskva, da se niso borili zanjo in mi bi ji tudi hoteli verjeti, tedaj so pač uporniki uprizorili puč, ker so verjeli Londonu, zavezniku Moskve, torej prej ko slej vedno zvesti zavezniškemu programu. Kakor se zdi pa ni vseeno boriti se za London ali Moskvo, ko se že ne more boriti sam zase. Ni dovolj sprejeti demokratski program, ni dovolj videti v zlatih teletih Londona in Washingtona odrešiteljev človeštva, potrebno je in sicer v prvi vrsti klekniti pred Antikrista, darovati boljševizmu, sprejeti njegov nauk in potem za ta nauk umreti. Strašna logika in še strašnejši nauk za vse tiste dežele, ki bi sicer rade videle zmago Angloamerikancev a trepečejo pred boljševizmom. Strašen dokaz popolne nemoči angleškega lopa in za Evropo vsaj — skoro popolne onemoglosti strica Sama. Varšava bi morala pomeniti konec vseh iluzij — ni je zmage zavezniškov za Evropo brez boljševiz-

BESNI NAPADI PRI AACHENU IN NA BESKIDIH

Protinapadi v etrurskih Apeninih - Sovjeti pritiskajo v Podonavju - Povsod srditi napadi

Gorica, 10. oktobra. - (v.r.) - Četudi se vse boje na zapadni fronti lahko smatra kot izredno srđite, pomenijo boji pri Aachenu nekaj več kakor vsi drugi boji. Amerikanci so že pred par dnevi tu pripravljali ta napad z izredno močnim nastopom topništva vseh kalibrov in z uporabo velike množine letal. Sedaj se je pa vnela prava bitka. Amerikanci se zaganjajo v nemška oporišča in utrdbе a niso mogli radi trdovratne brambe nikjer napredovati. Dosegli so tuptam malo važne vdore, ki so jih pa Nemci kmalu izločili. Ti boji in sploh ves položaj na zapadni fronti vedno jasneje kaže, da se Angloamerikancem vedno bolj mudi. Izrabiti hočejo še preostale vremenske možnosti in doseči kar se doseči da. Napuh je že precej skopnel. Ne stajijo več proroških ciljev svojim četam in ne govorijo več o teh. Čete životarijo iz dneva v dan in se zadovoljujejo z drobtinami uspehov, žrtvujoč kakor preje in več kakor prej. Naglica pa jih tudi spravlja v precej neprijeten položaj, kar je razvidno iz epizode pri Epinalu, kjer je ostala ena večja ameriška skupina obkrožena in sedaj nima izhoda. Tudi na področju Remiremonta pripravlja sovražnik večji napad. Obalne utrdbе še vedno vršijo svojo dolžnost, čeprav so prav te precej nevarne zaveznikom, ki jih pa navzlic neprestanemu napadanju ne morejo izločiti iz boja.

Osma ameriška armada je zopet začela napadati v etrurskih Apeninih. Dobila je pa mogočen odgovor v protinapadu padalskih lovcev in grenadirjev, ki so jo vrgli v izhodne položaje nazaj. Le pri Rocca S. Casciano se je Amerikancem posrečil krajevni vdor, a tudi ta je bil kmalu odpravljen. Ob Rubikonu se nadaljujejo precej hudi boji, ki pa ne poznajo zmagovalca. Kraji prehajajo iz enih rok v druge in obratno.

Četudi je fronta na Balkanu, izmed vseh najbolj gibčna, daje ta fronta vtis, da ni tako resna kakor druge. Seveda je ta vtis precej prevarljiv in brezdomno se tega prav dobro zaveda nemško vodstvo, ki še išče prave sistemacije te fronte, ki je postala žrtev mednarodnih prekućuhov. Vendar pa boljševiki tudi na tem predelu fronte nimajo lahkega dela. Morali so se ustaviti ob Tisi, pred Belgradom in pri Zaječarju. Na južnem delu Madžarske so se vneli hudi boji, posebno pri prehodih čez Kreiseho. Sploh so pa na skoro vsej vzhodni fronti sedaj najhujši boji za razne prehodne točke, kakor prelaze gozdnih Karpatov, Beskidov i.t.d. Posest teh prehodov je velike važnosti. Njih važnost pa bo še mnogo večja v dobi, ko zapade sneg. Zato polaga nemško vodstvo na te operacije izredno važnost in brani te prehode in prelaze neumorno. Dosedaj so skorje vsi prehodi v nemških rokah.

Ne samo — tudi izgube oklopnikov sovražnika, ako govore o srđitih bojih, značijo tudi, da je bramba na mestu. V enem mesecu je na teh prehodih obležalo 442 oklopnikov. Na severu so začeli Sovjeti svoj ofenzivni pohod med Klajpedo (Memelom) in Vindavo. Tudi tukaj je sovražnik moral pustiti na bojišču v zadnjih treh dneh 180 oklopnikov. Nemci umikajo svoje čete med Dvino in zalivom Rige skoro nemoteno po načrtu. Po zadnjih političnih dogodkih nimajo nemške čete na skrajnem severu več česa braniti.

Nekaj polkov finske armade se je vdalo pritisku Moskve in napadalo nemške čete v severni Kareliji in v Laponiji. Prišlo je do srđitih spopadov na švedsko-finski meji. To je sedanjí položaj na vseh frontah. Kakor se vidi, nič bistvenega novega. In tudi bližnja bodočnost ne obeta ničesar novega. Kaj to pomeni, smo že opetovano pisali. Zaveznikom je nujno treba česa novega, Nemci se pa bore baš zato, da ne pride do ničesar novega. Tega ne more nihče tajiti, niti precej predrzna angleška propaganda ne. Torej navzlic »neuspehom« — uspeh. Obramba je postala trdnjša na vseh frontah in čaka na zimo. Ne bo treba več dolgo čakati. Prav gotovo si nihče ne domišlja več, da te zime ne bo, nove trde in morda odločilne vojne zime.

AACHEN IZPRAZNJEN

Berlin, 10. oktobra. Po zadnjih nemških poročilih je bilo težko prizadeto mesto Aachen izpraznjeno ter so nemške oblasti spravile ob pravem času na varno vse prebivalstvo. Letalski napadi in topovski ogenj so uničili v tem mestu nad 80% vseh stanovanj, tako, da nudi to mesto slabo popolnih razvalin.

Razmere v švicarski tekstilni industriji

Švicarski zvezni predsednik Stampfl je v parlamentu govoril o švicarskih zunanje-trgovinskih težavah. Dejal je, da mora Švica premagovati iste težave ko Švedska. Švica mora takoj izvoziti blaga za 50 milijonov švicarskih frankov, ker drugače ne bi mogla švicarska industrija v celoti obratovati. Anglo - Američani pa hočejo, da ne bi Švica nič več izvažala v Nemčijo. To pa je nemogoče, ker ni prav nobene možnosti s čezmorskim izvozom nadomestiti izvoz v Nemčijo.

v svet. Tudi ako isti ne bodo mnogo zalegli, nič ne de. Uvideli bomo, da imamo opravka z neozdravljivimi blazneži in se bomo po tem tudi ravnali. Saj ne vedo, kaj delajo... (ec)

ma, tudi za kraje, kamor usoda prinese kot prve čete Angloamerikancev. Za četami Anglosaksov koraka boljševizem, kakor lakota za Huni.

Strašen nauk za boljševike in komuniste celega sveta same. Mi pač ne bomo skrbeli za njih duše in telesa, toda brezdomno bi bilo zanje veliko boljše, ako bi njih nasprotniki imeli skrbeti zanje, ker ni ga sistema na svetu, ki bi tako brezdušno žrtvoval milijone tudi lastnih ljudi blaznosti ene ideje, ni ga sestava ki bi tako neizprosno monopoliziral človeško misel in napravil iz ene človeške ustanove, kakor je država, tako ognusno klavnico, kakor komunistem. Ne naslanjamo se pri tem samo na naša ugotavljanja, temveč na večino statistik zadnjih 25 let Sovjetov. In sedaj še grozen konec varšavskega puča, še tista grozotna tišina, ki vlada sedaj na mestu, kjer je nekdanj bil Varšava (besede lista Aftonposten) Moskva je dobro vedela, da bo z uničenjem Varšave uničeno tudi gnezdo poljskih inteligentov, ki bi ji tudi kot komunisti bili na poti, ker bi brezdomno že radi ogromnih žrtev hoteli misliti nekoliko z lastno glavo. Moskovski robot pa ne sme sploh misliti. Zato je Varšava morala umreti, potem ko so jo zavezniki popolnoma izželi. In sedaj si Moskva, Washington in Lon-

don umivata roke, kakor Pilat, dočim si jih Stalin več ali manj zadovoljno mane, ker je dosegel svoj namen.

Vprašamo sedaj tudi naše — in ne le naše — voditelje komunizma in tozadevnih organizacij, ako jim ni nekoliko tesno pri srcu po porazu varšavskega upora. Ne radi upora samega ali radi poraza — ta je popolnoma postranska stvar — temveč radi tisočev in tisočev žrtev, med katerimi je bilo pač nešteto dobrih komunistov, dobrih vodij komunistov, ki so morali umreti baš ker so bili dobri vodje komunistov. Morali bi jih smatrati za preveč naivne, naše voditelje komunizma, ako bi o njih mislili, da upajo, da bo v teh krajih komunizem drugače postopal in da jim vloga, ki jo danes igrajo daje nekake predprave. Baš ta vloga je pravim voditeljem komunizma, tistim, ki se čeni vodijo niti svetovnega puča — kremeljskim židom, po našem mnenju — na poti. In ako je njim na poti — Varšava dočet! Napravili bodo iz vas mučenike boljševiške ideje in vam morda postavili spomenik, potem ko vas bodo sami zadavili! Če vam je toliko do mučenike krone — prosit!

V enem moramo biti Moskvu hvaležni, mi ki nam nje politična ideja ne more do živga. Hvaležni smo ji, da sama pošilja take strašne nauke

Prihodnja številka „Goriškega lista“ bo posvećena stoletnici rojstva našega „goriškega slavka“ Simona Gregorčiča, ki jo slavimo dne 15. oktobra letos. Na to številko opozarjamo vse bralce našega lista.

Leseni meči

Naši domači učenci moskovskih boljševikov so se v svoji brezmejni domišljavosti menda kar privadili načinov občevanja svojih učiteljev. Ako Moskva prav rada nastopa kot neizprosna stranka, kadar je treba zadaviti svobodo kakega malega naroda, zakaj ne bi tudi slovenski mali boljševiki nastopali prav tako, pa čeprav obstoja vsa njihova oblast iz nekaj gorških vasi, ki ječe pod jarmom teh tolovajev?

Tudi slovenski boljševiki, pa naj bo to na Goriškem, na Kranjskem, na Štajerskem, povsod radi nastopajo že kot nekakšna državna oblast in izdajajo kar prave — ultimete. Ti ultimati so pisani sicer v skrajno odločnem, surovem tonu, so polni groženj in pozivov, imajo pa to slabo lastnost, da jim nihče ne verjame in jih nihče ne smatra za resne, razen tistih, ki zaradi okolščin to pač morajo, ker so slučajno v bližini nabitega revolverja ali puške kakega komunističnega terenca ali pravega goščarja. V tem obstoji namreč tudi vsa moč teh komunističnih tolovajev, da premorejo še nekaj sterilna, ki so ga dobili od svojih zavezniškov savojskih dezertterjev, s temi patronami še morejo ustreliti za hrbtom tega ali onega poštenega Slovenca ali pa tudi kakega takega, ki spozna njihovo nemoč in bi se rad nekako izmazal iz njihove družbe ter je tako postal »nezanesljiv«.

Druge moči pa te tolpe, ki pustošijo po Goriškem in po drugih slovenskih deželah, nimajo. Tako smo videli, da so izdali prejšnji mesec nekakšen oklic, naj se vsi možje in fantje javijo pri njih najkasneje do 15. septembra. Drznili so se celo, da so ta svoj poziv naslovili na domobrance in jih vabili k dezertterstvu, češ, pozneje bo prepozno, kmalu bomo oblast prevzeli mi.

Uspeh septembarskega komunističnega poziva je bil porazen, saj se razen nekaj redkih izjem, ki pač potrjujejo pravilo, ni nihče odzval, kar so morali v svojih tajnih komunikacijah sami potrditi. Kdor pa je šel septembra h komunistom, je bil tako in tako že prej njihov, saj je samo čakal prilike, da se pridruži tem gozdnim roparjem, kjer ima pač največ prilike, da zadosti svojim kriminalnim gonom. Nekaj jesenskih gnilih listov je pač odpadlo meseca septembra z našega zdravega drevesa, toda deblo je ostalo celo in neomajno, zakaj sekira, s katero grozi komunizem našemu narodu, je lesena in meči, s katerimi se šopirijo komunistični kolovodje, so prav tako leseni.

No, če ni šlo meseca septembra, so prevdrali v komunističnem »štabu«, bo šlo meseca oktobra. Izdali so ne vemo kakšne strašne proklamacije, da bodo dne 10. oktobra slovesno vkorakali v Ljubljano, v Gorico, v Novo mesto, pozivali so naivne slovenske ženske, naj si čimprej nabavijo zastave, da jih bodo slovesno razobesile, ko pride »slavna« Titova armada v ta slovenska mesta — posebna goriška pikanterija pa je še to, da bi morali Goričani izobesiti slovenske in italijanske zastave — vse to naj bi bilo v čast tej ušivi in strgani vojski morilcev in uničevalcev narodnih življenj in narodnega premoženja.

Morda se je našla kaka naivna ovčica, ki je temu proglasu sveto verjela in je mislila, da bodo Titovi partizani resnično okupirali Gorico. V Ljubljani so se res pripravili na sprejem in kakor nam poročajo, tudi v Novem mestu, toda hrabri gozdni junaki so najbrže zavohali, kakšen sprejem jim pripravljajo domobranci, v Gorici pa smo bili radovedni, kaj bo? Goriške ulice in oglasne stene so bile res polne propagandnega gradiva, toda v takem smislu, da ga poveljniki gozdnih »armad« ne bi bili veseli, ker to gradivo, ti letaki in lepaki razodevajo strašno resnico o pravem bistvu komunistične Osvobodilne fronte. To je bil resnični deseti oktober v Gorici. Komunistične grožnje mirnemu prebivalstvu pa so se zopet izkazale za papirnate in njihovi avtorji so se ponovno izdali, da so opremljeni z lesenimi meči, — namreč kadar bi šlo za kake večje vojaške pohode. Nedolžne in neoborožene ljudi po skritih goriških vaseh moriti, to znanje njihove napovedane večje vojaške akcije pa se vedno spremene že v pričetku v srmoten poraz. Dandanes nihče izmed resnih ljudi ne verjame temu mahljanju z lesenimi meči!

ŠE ENKRAT PODPIŠEMO!

»Ta naš boj ni nikako nečastno sodelovanje z nikomur. Niti en sam Slovenec ne bi bil vstal proti boljševizmu, na naših tleh, pa naj bi bil to zahteval od nas kdor koli, če ne bi bila potreba tega boja naše najgloblje, svete in nesprenljivo prepričanje. Ta naš boj je naš in neodvisen od zunanjih sil. Naš je s puško in s peresom v roki. Naj ne misli ne London ne kdor koli, da je naše delo diktirano, naj ne misli, da so članki proti boljševizmu, ki jih objavlja naše časopisje, naročeni od »okupatorja«. Zakaj če tako misli, se kruto vara. Vsaka v naših listih po nas napisana beseda je najpristnejši krik naših lastnih slovenskih src in duš. Vsaka je tudi naše prepričanje enkrat. (»Družinski tednik«) - Še enkrat podpišemo!

Socialna politika v Bonomijevi vladi

Brezposelnost se je v Bonomijevi vladi zaradi novih odpustov v zadnjem času še znatno povečala. Podjetniki odpuščajo delavce z izgovorom, da ne morejo plačati od Bonomijeve vlade predpisanih draginjskih doklad. Zato so število svojih nameščenecv čim bolj znižali, da bi bili izdatki podjetij čim nižji. Deloma pa so odpuščene delavce tudi na novo nameslili, toda po novih pogojih, po katerih jim ni treba plačevati draginjskih doklad. Zaradi tega trika je prišla večina delavcev ob draginjske doklade.

Privlačnost komunistične propagande

Po vsem tem, kar komunistem dela, se človeku mora čudno zdeti, da nekateri še tako dero za tem naukom. Milijonarski sinovi in pobarvane hčerke so pobegnili iz bogatih očetnih salonov v hribe. Ljudje pravijo: Za svobodo so se šli boriti! Pa so se v resnici šli boriti za komunizem. Ali ni to čudno? Poglejte danes našo Dolenjsko! Revna je in od dela žuljavih rok je morala živeti. Majhne kmetije so tam doma, na katerih se noč in dan ubija pridni kmetič s svojo številno družino. Glejte, ta kmet ni padel v mreže komunistične agitacije, ker je delovanje komunističnih tolovajev že od blizu videl. Pač pa poglejte v različna gnezda po Dolenjskem in Notranjskem, kjer je doma bogatija, kjer trebušati mesarji, obilni krčmarji in zajetni ščarjarji domala noč in dan delajo propagando za komuniste. Za njimi pa piska še tista tenka plast raznih šolanih tepcev, ki jim ljudje po krivici pravijo »inteligenti«. To je vsa komunistična armada v zaledju, med katero boš zaman iskal poštenih žuljavih rok. Od kod to?

Zgodovina komunističnega gibanja nam kaže, s kako silo zna komunizem nastopati. Marsikdo bo mislil, da ta silni zagon pomeni, da je komunistična ideja končno morebiti vendarle dobra, ker bi drugače ne mogla toliko ljudi privezati nase. Kdor ne pozna zgodovino, bo takemu modrovanju verjel. Kdor pa pozna zgodovino in njen nauk, bo videl, kako zmotna je taka misel. Poglejmo!

V starem veku se je vsa sila poganškega sveta zaganjala v vero v edinega in pravega Boga, kakršno so imeli Izraelci. Ta sila je bila mogočna in včasih tudi zmogovita. Toda kdo si bo upal reči, da je zaradi tega bila tudi prava? S kakšno silo si je Mohamedov nauk skušal utreti pot po vsem svetu, s kakim zanosom so se

njegovi privrženci borili. Pomena vendarle nikdo ne bo trdil, da je Mohamedov verski nauk bil dober.

Zgodovina nas uči, da gibanje, če je še tako privlačno, ni vedno privlačno zaradi tega, ker je dobro, marveč za to, ker ljudem nudi ali obljublja, saj duhovnih jim ne more, ker duha taji. Te čutne dobrine pa, ki jih komunizem lahko vernim obljublja, so telesno uživanje do skrajnih meja, paradiz na zemlji z vsemi slastmi. In zaradi tega dero za njimi v prvi vrsti prapadli ljudje, drve za njimi tudi presiti milijonarski otroci, ker so se »meščanskega izživljanja« že naveličali. Žene jih sila, da bi se zdaj izživljali tudi pod krivo jelko — prav po vzgledu rokovnjačev, ki se med nami že pred 100 leti mčili.

Celih 250 let so skvarjeni modrijani v Evropi že šarili s svojimi nauki, češ da je glavno na svetu uživanje. Prav pred 150 leti so po naukih zabodelega Šveda na Ruskem tamkajšnji izobraženci začeli gojiti telesno uživanje, ačš da je tako življenje začetek božjega kraljestva na zemlji. In čez 150 let so privedli ti nauki v komunizem. Se pred sto leti je skvarjen Francoz dokazoval, da bo celih 35.000 let na svetu tako fletno, da ne bo nobenega greha, ker bo vsakdo lahko delal, kar bo pozelet. Iz tega je nastal krivi nauk, češ da Bog vlada svet s poželenjem po užitku. Kar prijeto človekovi strasti, to je dobro. In tako je jud Marx začel učiti, da je človekov nagon glavna stvar in da Boga niti treba ni. Za socialno evolucijo je Marxu bilo treba le od spolnih in drugih strasti razburkanih ljudi, katere je komunizem prav zato podžigal v poželenju strasti.

To je vsa skrivnost tega nauka, kar nas uči tudi življenje »stovarišev in tovarišic« v naših gozdovih.

(Po »Domoljubu«).

Zdrava nemška finančna politika

Predvideno davčno poenostavljenje bo imelo le neznamenit vpliv na državni proračun, ker sloni v glavnem na podmeni, da se je davčna sila le malo spremenila. V petem vojnem letu se davčna vplačila ne bodo bistveno spremenila in bodo znašala zopet približno 35 milijard mark. Drugi redni in izredni upravni dohodki, ki so dali v četrtem vojnem letu 28 milijard mark, bodo v petem vojnem letu najbrže za nekaj milijard višji, tako da bodo vsi dohodki znašali 65 do 70 milijard mark, dočim so bili krediti, ki jih je država potrebovala v petem vojnem letu nekoliko višji. Razmerje med dohodki in kreditnimi sredstvi, ki je znašalo 50:50, se je premaknilo, da je delež dohodkov manjši, delež kreditov pa večji, vendar pa se zaradi tega trdni fundament državnih financ ni premaknil.

V okviru celotnega državnega proračuna je zmanjšanje dveh dohodkov za 50 do 100 milijonov

ANGLEŠKA PREMOGOVNA KRIZA

Ameriška komisija, ki je preiskala razmere v angleških premogovnikih, je odsvetovala dobavo modernih ameriških strojev za angleške premogovnike. Ti se ne bi mogli uporabljati, ker ni še na razpolago potrebnega tehnične- ga osebja. Najprej bi se mo-

mark zaradi izpadka majhnih davčnih vplačil brez važnosti. Pri totalni kontroli države nad blagovnim, denarnim gibanjem ter razvojem cen je razmerje med pravnimi dohodki države in na novo najetimi posojili brez besebnega pomena.

Letni narodni dohodek se porabi: 1. s pravo potrošnjo, 2. z davki in drugimi prislojbinami in 3. se oslanek pretvori v varčevalni kapital. Ves novo nastali kapital se steka po tej ali oni kreditni poti, direktno ali indirektno državi, da se vsakokrat ev. vrzel zamaši. Premaknitve med dohodki in posojili ne delajo skrbi, vendar pa državnemu finančnemu ministru govoriti ne bi bilo ne ljubo, če bi bili davčni dohodki čim večji. Značilnost nemške finančne politike — v na asprolju s pravo svelovno vojno — je velik delež davkov. Na tej zdravi finančni politiki se more brez težave vztrajati, kar se bo tudi zgodilo.

rala rešiti tudi še cela vrsta drugih vprašanj, dokler bi se ustvarila možnost za uporabo modernih strojev in da bi se mogla sedanja proizvodnja 190 milijonov ton zvišati za približno 10 odstotkov. Ta ugotovitev ameriške komisije dokazuje, da se angleška premo govna kriza, ki je nastala zaradi padajoče proizvodnje, ne bo mogla še kmalu odpraviti.

Bogata trgateg, pa malo vina

Deutsche Adria-Zeilung« je po svojem dopisniku iz Berlina le dni pričela zelo zanimiv in lekten članek o lelošnji trgatvi in z njo v zvezi o pomanjkanju vina pri nas in v celi Veliki Nemčiji. Ko bereš te vrstice, spoznaš, da ni samo pri nas la dragocena kapljica na lepem izgnila z gosli- riških miz, temveč da je tudi v Nemčiji občutno pomanjkanje vina, pomanjkanje, ki njegov vzrok ne tiči v slabi letini, niti ne morda v skrivanju zalog, temveč v potrošniku samem.

Pred vojno se je v Nemčiji razvila velika propaganda za prodajo vina, ki naj bi pridelovalcu pripomogla do praznih sodov in polnih žepov. Po vojni je bilo pa takoj občutili nazadovanje. Ze dolgo spada vino med lista živila — če ga smemo tako imenovati — ki so postala zelo redka. Zakaj?

»Krivda« tiči pri potrošniku, zakaj vina v vojnih letih ne pridelamo nič manj kakor poprej, pač ga pa občutno več popijemo. Pri marsikom je nadomestilo vina večkrat prej goslo južino, pijo ga rekonvalescenti po vojaških bolnišnicah, pije ga vojak na bojišču in dobiva ga tista področja v zaledju, ki zelo trpe zaradi bombardiranja.

ROMUNI DELAJO NAPREJ za Nemčijo

Berlin, 5. okt. Socialni svetnik romunškega poslaništva v Berlinu: Oreste Popescu, ki je istočasno romunski zvezni člen pri uradu za delovno uporabo pri nemški delovni fronti, je naslovil svojim v Nemčiji delujočim sonarodnjakom poziv, v katerem jih poziva, naj še nadalje zvesto in požrtvovalno izpolnjuje svoje dolžnosti. Popescu izraža svoje prepričanje, da nimajo romunski delavci v Nemčiji, enako kot večina romunškega naroda v domovini, nikakih simpatij z izdajalsko kliko in z onimi, ki so hoteli hrabri romunski narod brezpogojno izročiti boljševizmu. Popescu pravi, da je onih 300.000 romunskih vojakov, ki so padli v treh letih boja proti boljševizmu, krvav dokaz za voljo romunskega naroda, da si ohrani svojo svobodo v zvezi z Nemčijo. Zvesto in požrtvovalno delo romunskih delavcev v Nemčiji je temeljni pogoj za novo, svobodno in srečno Romunijo ob strani Nemčije, njenega večnega in zvestega zaveznika.

ODDAJA STAREGA PAPIRJA v Nemčiji

Izkušnje, ki so jih zbrali v Nemčiji s premijami za oddajo kosti, pri čemer dobe gospodinje nakaznice za milo, so napolne lozadevnega komisarja da izkoriščenje odpadkov, da je v sporazumu z državnim uradom za papir uvedel tudi premijo za oddajo starega papirja. Po uvedbi premije za oddajo kosti se je skupna oddaja kosti povečala za 50 od sto. Enak uspeh pričakujejo tudi po uvedbi premije za oddajo starega papirja. Za 5 kg oddanega starega papirja dobi vsakdo po 5 priznanc, ki upravičujejo nakup enega zavoja pisemskega papirja, ki vsebuje 5 listov papirja in 5 kuvert. Posebne premije so razpisane za podjelja. Podjelje, ki odda 50 kg starega papirja, dobi nakaznico za nakup 500 listov pisemskega papirja za pisalni stroj ali 5 kg ovojnega papirja v polah običajne velikosti.

Sovjeti nakupujejo delnice supečke družbe

Sovjetsko poslaništvo v Kairu je nakupilo večje število delnic Suške prekopne družbe. Sovjetska unija je nadalje dobila italijanske delnice te družbe in tudi od de Gaullovega odbora. V Angliji so povzročili ti nakupi prav resne skrbi.

Nikakor pa ni res, da armada kar zapleni ogromno količino vina. Statistično je dokazano, da dobiva nemška armada 20% vsega letnega pridelka. Kajpak tudi to nekaj pomeni pri skupnih računih. Tudi mirovne zaloge ne bi bile kos zdajšnjemu povpraševanju po vinu.

Zadeva z vinom je spel pokazala, kako sugestivno vpliva na ljudi pomanjkanje kakšnega živila. Ta ali cni, ki dostaj nikoli v življenju pri kosilu ali večerji ni pil, si zdaj na lepem živo zaželi kupice vina. In celo listi, ki so prej samo pivo pili, so zdaj slopili med med vinske bralce. Kajpak se tako izloči mnogo več vina kakor poprej in ga tudi prej zmanjka.

Lelošnja vinska letina kaj dobro kaže. Razni škodljivci in zadevali posebne škode. Maj, ki je bil za trlo posebno važen, je bil sicer precej hladen, toda zato so bili poletni meseci ugodni. Vendar ne smemo pričakovati, da bo po trgatvi na lepem vina v izobilju. Vsekakor bodo oblasti pskrbele, da bodo vino dobili vsi, ko so ga potrebni in da bo pravično porazdeljeno med armado in civilnim prebivalstvom.

ANGLEŠKO BRODARSTVO

»Donauzeitung« navaja angleško časopisje, ki priznava, da je Anglija za dolga leta zgubila svoje prvenstvo v brodarstvu. Na njeno mesto pridejo Združene države Severne Amerike, ki imajo svoje ladjedelnice v polnem obratu, dočim so angleške svoje obrate omejile ali pa preuredile za razne panoge vojne industrije. Ameriške ladjedelnice so dosegle letno kapaciteto 15 milijonov ton, kar bo po vojni popolnoma ustrezalo naročilom vsega novega brodarstva onih držav, ki same nimajo ladjedelnic.

Angleške ladjedelnice pa bodo dolgo zaposlene pri obnovi in izpopolnitvi lasne trgovinske mornarice, ki je šla v vojno z 17 do 18 milijoni ton in jih ima, zdaj samo še 10 milijonov, dočim je šla trgovinska mornarica USA v vojno z 12 milijoni ton, a jih ima zdaj na razpolago že 35 do 40 milijonov. Angleške ladjedelnice z letno kapaciteto 2 milijona ton bodo pet let polno zaposlene z obnovo angleške trgovinske mornarice. Če pa hočejo spravili angleško trgovinsko brodarstvo na višino predvojne dobe, bo polna zaposlitev angleških ladjedelnic trajala 7 do 8 let.

O južni Italiji

navaja dopisnik španskega lista ABC med drugim naslednje: Več slo lisoč delavcev, ki so bili prej zaposleni v industriji in trgovini, so brezposelni. Industriji primanjkuje strojev in električnega toka. Proizvodnja električnega toka je padla za 40 odstotkov. Manjkajo pa tudi surovine, zlasti železo, jeklo, premog, cement, kablji, mazila in kemični izdelki. Tonaža trgovinske mornarice je padla od 3,6 milijona ton na 350.000 ton.

V Vatikanskem mestu

so bili močno znižani mesni obroki, cene živil pa znatno narasle.

NEUTRALCI

so dosedaj izgubili v tej vojni 1200 ladij s skupno 6,3 milijona ton ter je pri tem utonilo 10.000 mornarjev in potnikov.

RAZMERE V SVICARSKI TEKSTILNI INDUSTRIJI

so se poslabšale, ker je postal uvoz surovin težavnejši. Stroški proizvodnje so zaradi tega narasli. Podjelja, ki niso finančno močna, niso vzdržala krize in so bila pogosto prodana tudi po prefrano nizkih cenah.

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

SLOVENSKA PRAVLJICA O ZLATOROGU

Med dragocena izročila prejšnjih slovenskih rodov spada tudi naše narodno blago, naše šege, narodne noše, naše pesni, pravljice in med pravljicami je ena izmed najlepših lista o Zlatorogu. Da osvežimo nekoliko spomin sedanjemu goriškemu slovenskemu pravljico o Zlatorogu, povejmo samo kratko vsebino, ki jo sicer poznajo izobraženci, morda pa si jo še pripovedujejo pastirji in očanci v njeni rojstni domovini v Trenti.

Pravljica o Zlatorogu je namreč nastala in živela stoletja na goriških tleh, v Trenti, tam, kjer daleč na okoli ni drugega ljudstva, kakor samo slovensko. Res je sicer, da imajo tudi drugi narodi slične lovske legende in pravljice, ki segajo v pradavnino in so skoraj splošna last inoevropskih narodov.

Taka pravljica je na primer o sv. Hubertu, to je o lovcu, ki je ustrelil jelena s križem med rogovi in podobno. Tudi slovenska pravljica o Zlatorogu ima več različnih oblik.

V splošnem je najbolj znana ta:

V Trenti je živel lovec, drzen, mlad, podoben in ves prevzel lovske strasti. Bil pa je tudi pohlepen na zlato. Vedel je, da je nekje v gori Bogatin skrit zaklad

zlata, toda do njega je nemogoče priti. Le komur se posreči odvzeti od drznega divjega gamsa Zlatoroga enega njegovih zlatih rogov, ta bi mogel s tem rogom odpreti zakladnico pod Bogatinom. Toda Zlatoroga je težko videti, kaj šele ujeti. Sprehaja se po planinah na čelu svoje črede divjih koz. Ako je ranjen, si poišče ljudem neznana planinska zelišča in takoj ozdravi. Dosedaj je še vsakogar, ki ga je napadel, sirmoglavil v prepad. Tudi ta lovec je sklenil, da bo Zlatoroga le poiskal, ga takoj ustrelil, mu odvzel oba zlata roga, si s tem pridobil neizmerno bogastvo izpod Bogalina. (Že ime te gore pove, da morajo biti skriti zakladi v njej...), nato pa se oženil z ljubljeno dekletom, brhko trentarsko planšarico. Podl se je v triglavske gore nad Trento, tam res opazil Zlatoroga, ko se je pasel na čelu črede belih divjih koz, toda dobrohotne vile, čuvarice planinskih kraljestev, so opozorile tako lovca, naj se ne podaja v nevarnost in tudi Zlatoroga, da mu streže trentarski lovec po življenju. Lovec je res ranil Zlatoroga, toda ta je hitro pomnil nekaj sočne zdravilne planinske trave, takoj okreval in pahnil predrznega lovca v prepad.

To je vsebina najbolj znane

oblike legende o Zlatorogu in prav to legendo sta uporabila dva pesnika, namreč Nemeč Rudolf Baumbach, ki je žpreteko stoletje živel v Trstu in tam izvedel za to čudovito slovensko pravljico, iz katere je spenil velik epos, drugi pesnik pa je bil Anton Aškerc, ki je tudi napisal veliko dramsko pesnitev o Zlatorogu in predrznem lovcu. Razni etnologi in opisovalci, med temi znameniti planinski pisatelj dr. Julij Kugy, opisujejo to legendo in Trento.

Dosedaj nihče ni dvomil o tipično slovenskem značaju te povesti, saj je tako ločno označena s Trento, s Triglavom, z Bogalinom, torej s kraji, kjer je le slovenska zemlja in žive le slovenski ljudje. Poskus, ki se je pripeljal zadnje dni, namreč, da bi pravljico o Zlatorogu pripisal soslednjemu furlanskemu ljudstvu, moramo kot neresen zavrniti, saj je za Furlane vendar znano, da ne žive po gorah in da potem takem ljudi ne morejo ustvariti pravljice o Zlatorogu, kralju divjih koz. Možna je sicer, da je furlansko ljudstvo slišalo od Slovencev o tej legendi in da si jo tudi pripoveduje dalje, toda kolikulturna dobrina in priča naše ljudske umetnosti, je čudovita pravljica o Zlatorogu zlasti slovenski last.

C. K.

DOPISI

IZ VIPAVSKE DOLINE

Jesen je nastopila, trgatav po vinskih gorah je pričel. Pridelki so letos polovični. Vzroki so razni, živimo pač v viharni dobi in posledice te žalostne dobe so pač posledice pritiskov svoj jasen pečat v čevanjanja raznih dobrot, ki ih danes naša, svoj čas tako rodovitna dolina, z bridkim srcem pogreša. Znano jo vsakemu poznavalcu gospodarskih razmer v Vipavski dolini, da je glavni vir našega kmetijskega vinskih pridelkov. Le rečki so kmetje, ki pridelajo na lastni zemlji toliko koruze in pšenice da jim zadostuje vse leto za prehrano družine. Rečki bi z mirno vestjo, da tako srečne družine lahko štejejo na prste. Ko kmetje vino prodajo, si nabavijo potrebne življenske potrebščine — in se te v mirni dobi — le v skrajni meri. Kaj naj rečemo danes, ko smo takorekoč obdani z kitajskim zidom od lastnih bratov, tako, da so naše shrambe popolnoma prazne in s strahom gledamo prihajajočo zimo, v kateri bodo morali naši otroci skupno z nami stradati, če ne dobimo poti, ki nam bo prinesla vsaj toliko, da si bomo glad potopili. Zares hudi so časi, vendar pa upamo na svetlejšo čase, ko bomo lahko spet svojo mislili, trgovali, delali v prid svojemu bližnjemu in našemu vrlému narodu.

Goričan.

O kadilcih

(Nadaljevanje in konec.)

Pa tudi mladina! Včasih so pobalini »frnikulali« v »krajcali« v senci kakšnega kostanja, ali pa se šli »bele glave« in »Hilre jeleni«, a premirja s sklepalci med sovražnimi indijanskimi plemeni kar brez slavni pip in tobaka. Danes pa so vse to pozabili in rajši postopajo in kadijo. Nam in sebi v škodo, seveda! Nam, ker nam kratijo in manjšajo že itak pičili domerek tobaka, sebi pa, ker kajenje mladini veliko bolj škoduje kot odraslim.

Ze francoski zdravnik Nicol je spoznal, da ima tobak v sebi nek strup. Kemiki pa so pozneje ta strup - alkaloid - odkrili in ga po opoenjenem francoskem zdravniku imenovali nikotin. O slabih vplivih nikotina na človeški organizem je že vsas kadilec več ali manj poučen, saj mora sprejemati o tem polrebne lekcije hočeš - nočeš že od prve cigarete, ki jo

je pokadil, ko je lekal še bos in v kralkih hlačkah.

Tboak uspeva povsod tam, kjer obrodi krompir in kjer dozore paradizniki. Prišlevamo ga med razhudnike. V Evropo so ga prinesli Španci iz Amerike. Ko je prišel Kristof Kolumb na Jamajko, se je čudil ljudem, ki so »pozirali« dim. A ko ga je poskusil tudi on, se ni ulegnil več čudili. V Rusiji pa je car Ivan Grozni prepovedal kajenje in dal kršilec prepovedi odrezati nosove. Francoski vladar Ludvik XIV. pa je bil bolj bistroviden. Videč, da se je to čudna zelišča že v krajem času svojega bijanja v Franciji ljudstvo tako priljubilo, ga je enostavno monopoliziral. S tem je priskrbel svoji nenasični državni blagajni izvrsten finančni vir.

Tudi v Evropi raste precej takih rastlin, ki vsebujejo strup. Predvsem volčja češnja. Iz nje dobro uspalno sredstvo. Pojem pridobivajo strup »stropin«, ki je dobro uspalno sredstvo. Pojem je stru »bella donas«, ki ga pozna zlasti italijanski ženski svet. Brizgajo si ga v oči, da postanejo večje in lepše. Kol se te ne brigajo za posledice tega strupa, tako so namreč tudi kadilci ne brigajo za posledice nikotina. Mnogi so pa prepričani, da so le takrat nervozni in da le takrat kašljajo, ko nimajo kaj kaditi in da jim nikotin takoj pomiri živce in ublaži kašelj. Poleg tega je pa tako prijetno kramljanje ob pipici tobaka ali celo ob viržinki, posebno sedaj, ko ni črne kave.

Prijeti gostilničarji

Goriška policija je prejela tri goriške gostilničarje, ki niso hoteli prodajati gostom vina. Preiskava je ugotovila, da so ti trije gostilničarji imeli v kletih dovoljne zaloge vina. Vse najdeno vino je bilo zaplenjeno, gostilničarji pa od dani v zapore.

„Goriški list“ v vsako našo družino!

NOVA EGIPTOVSKA VLADA

Zeneva. Vesti iz Kaira poročajo, da je egiptovski kralj Faruk odstavil dosedanjo ministrskega predsednika N. has pašo in imenoval mesto njega Ahmeda Maherja. Na has paša se je v svoji politiki naslanjal na vafdistično stranko, ki je stremela za popolno neodvisnostjo Egipta in je bila proti angleškim vplivom.

godnja, da ji napravljamo toliko dela, godnja in rentaci in išče vrvo. Toda to mora biti posebno raznim duhovi. Je pa posebej preparirana, a matere imajo svoje kuharske skrivnosti. Na to vrvo priveže petelina in hajdi. Obesi ga nad gnojem, meter, tri centimetre in pet milimetrov nad gnojem. Saj je vedela, kaj merim, da sem dognal skrivnost. Toda vrvo mora biti posebej za to prirejena. Na to vrvo priveže in ga obesi nad gnojnic. Toda zapomnite si: tri metre.

»Zdaj vas pa inamo meter ste rekli prej!«

»Oprostite, se mi je zareklo, oprostite. Komu se še ni zareklo? Vendar, da bomo natančni, meter, tri centimetre in pet milimetrov. Na posebno preparirano vrvo. Na posebno preparirano vrvo, ki brani pred smradom. Tam potem petelin visi 14 dni. Točno, naj bo točno 14 dni, dve uri in 35 sekund. Pojem se utrže in pade v gnojnic. Če ga kdo mara jesti tako umorjenega, ga lahko!«

Razglas

Goriška prefektura sporoča:

Po odloku nemškega Beraterja javlja prefekt odsej naprej ne bodo prejele živilske nakaznice vse liste osebe moškega spola, od 16 do 60 let, ki se redno ne javljajo delu.

Izvešči so samo zaposlenci različnih industrij.

Za te so razglašena posebna pravila po katerih bodo še nadalje prejemali redno živilske nakaznice.

Vsi drugi moški prebivalci mesta Gorice naj se v lastem interesu takoj jacijsko pokrajinskem delavskem uradu Korso Verdi 32., da bo imenovani urad lahko pravočasno nadaljeval z razdaljevanjem živilskih nakaznic.

Zatemnitev v Gorici
je od 18.30 ure zvečer
do 6 ure zjutraj
Danes 11. oktobra bo
poskušnja siren ob 18.30

ronese Lucija, tipkarca; Peri Vladimir, kovač - Mucci Rosalija, prodajalka cvetic.

RAZPIS

Razpisuje se več učiteljskih mest na slovenski ljudski šoli v Gorici.

Prošnjam naj se priložijo sledeči dokumenti:

1) rojstni list; 2) izpričevalo o usposobljenosti in 3) curriculum vitae.

Prošnje naj se pošljejo na tajništvo, ki je začasno v šoli Via Cappella 7.

Obenem se razpisuje več profesorskih mest za slovensko gimnazijo v Gorici.

Prošnje, opremljene s predpisanimi listinami naj se pošljejo istotako na začasno tajništvo Via Cappella 7.

Vpisovanje na slovensko ljudsko šolo v Gorici se vrši od 15.—25. oktobra v dopoldanskih urah v šoli v Via Cappella 7.

Tam se vrši tudi vpisovanje za slovensko gimnazijo.

Sprejemni in ponavljalni izpiti za gimnazijo se bodo vršili od 25. do 30. oktobra.

Narje Velikonja:

Vesele zgodbe z Goriške

Lov na medveda

Zbrali so se dreženski lovci in šli junaško na lov na medveda. Da jih ni blo strah, so šli vsi skupaj. »Eden, dva, tri, eden, dva, tri!«

Zašumelo je v goščavi. Zašumelo, zagodrnjalo, zapokalo. Gibalo se je nekaj rjavega. Kaj gibalo? Lomastilo in upogibalo grmovje. Pripovedovali so si tako, boljše povedano: namigovali so si tako, kajti pravi lovci med lovom ne govore. Gibalo se je nekaj rjavega.

Dvignil je svojo risanko Tona: »Bumf, bumf!« Oddal je oba strela.

Toda v grmovju se je še gibalo.

Oddal je strela Miklavž: »Bumf, bumf!«

»Hentaj te vrag! Ali še ni zadostil?«

Slvar se je v grmovju še gibalo in vila, da so pokale veje.

Zdaj je po starosti prišel na vrsto Drejc.

»Bumf, bumf!«

Zdelo se je, da sta tudi strela nekoliko mlajša in več tako odmevalo ko prej.

In tako so po vrsti izstrelili svoje puške. Vsak je moral strčljati, da ni bilo zamere; in izstrelili vo vsega skupaj dvanajst pušk. Saj bi tudi trinajsto, a jih je bilo samo dvanajst, kajti trinajstega bi ne bil za nobeno cenno vzeli s seboj. V goščavi pa se ni več ne gibalo ne šumelo. Pojem so začeli:

Rekel je Tona: »Jaz sem gal!«

Rekel je Miklavž: »Ne, jaz sem gal!«

»Kaj boš!« je rekel Drejc.

»Ko sem jaz ustrelil, je nehalo godrnjati.«

»In ko sem jaz ustrelil, je nehalo lomiti veje!« je rekel Franc.

Pa je nehalo še to in ono, ko je ustrelil ta ali oni.

Nazadnje se je ojunačil najmlajši in šel pogledat. Kaj več: medved se tudi potuhne. O mreca, mreca je vseh muh polna in vse prekašal!

Pa se je slišal glas iz grmovja:

»Hvala Bogu, da je že prej nehalo lomiti veje, preden sem ustrelil jaz! Rutarjev junec je!«

Slišali so dreženski lovci to vest in se živahno branili.

»Jaz ga nisem!« je rekel Tona, »če ne, ne bilo treba streljat drugemu.«

In ker je streljal najmlajši zadnji, ga je pač no ustrelil. Pa nič čudnega ni: ni tako izkušen lovec kot drugi in ne ve, kaj ima pred seboj, ko srelija.

»Jaz vem, da sem streljal ze na mrivegal!« je dejal.

Pravega strelca še danes nimajo.

Divji petelin

Nismo imeli drugega dela. Dolg čas nam je bilo. Čakali smo na nekaj, tako da je dejal nekdo, ki je bil najbolj prožnega duha med nami:

»Ali veste, kako se pripravlja divji petelin?«

»Kdo ga je že kdaj jedel?« Kar je bilo večih kuharske umetnosti, smo vsi pritrdili, da smo ga že. Nasmejale se nam je: »Že ne veste, kajti če bi vedeli, bi rekli, da ga še nihče ni. Samo v začelku, ko so bili naši predniki trdnih zob in neutrudno lačnega želodca, so tvegali slabo prebavo in žvečili, da so imeli zadosti oni in psi. Zakaj psi? I, zafo, ker so naši pradedi prav tako delali kot mi. Kuhali so petelina, kuhali, srkali so v nos vonj in smrad, nekaj mehkejših kosov celo žvečili, a potem žvečke in vse drugo vrgli psom,« je rekel nekdo, ki ni lovec.

»O pa ga vendar zna naša mama pripraviti,« je dejal pravi pravcati lovec.

»Kako, kako? Ne, kaj takega pa še ne, torej je ona prva ženska, ki ga zna pripraviti?«

»Če je prva, ne vem; tudi če je užilno za vsakega, ne vem, toda pripravi ga pa,« je odvrnil. »Ko ga prinesemo z lova, najprej

Vesti iz Trsta in okolice

TRST PRED 80 LETI

(Konec.)

Štetje po posameznih narodnostih se ni vršilo pač pa so se šteli prebivalci po njihovem občevalnem jeziku. Uradno poročilo govori o »lingua loro propria« ali o »lingua parlate in famiglia«. Vemo iz stare izkušnje, kaj se pravi uporabljati pri ljudskem štetju »občevalni jezik«. Ta prožni pojem se navadno izrablja v dobro močnejšega in v škodo šibkejšega. V Trstu se je razlagal v škodo Slovencev in v korist gospodujočih Italijanov, ki so imeli tudi po okolici svoja pota in posestva, na katerih so pa delali po pretežni večini naši ljudje.

Zanimivi so podatki o številu posameznih narodnosti v Trstu in okolici. Dne 31. dec. 1875. so našli v tržaški občini 95.896 Italijanov, 24.605 Slovencev, 4.790 Nemcev, 586 Grkov, 270 Hrvatov, 225 Angležev, 122 Francozov, 51 Špancev, 260 Ogrov, 16 Čehov, 11 Srbov, 9 Hrvatov, 8 Norvežanov, 5 Vlahov, 3 Armence, 3 Poljake, 2 Rusa, 2 Holandca in 2 Turka.

Po teh podatkih je bilo omenjenega dne (pred približno 70 leti) v tržaški občini 75,73% Italijanov, 19,67% Slovencev, 3,78% Nemcev in 0,82% drugih, dočim so našli l. 1868 pa 83.046 (71,58%

Italijanov, 26.418 (22,77%) Slovencev, 5.173 (4,46%), Nemcev, 1.379 (1,19%) drugih.

Iz tega primerjanja se vidi, da so že takrat začele neitalijanske narodnosti izgubljati svoje ljudi, Italijani pa pridobivati. Zanimivo je, da samo uradno poročilo pripominja, da se tem podatkom o številu posameznih narodnosti ne sme dati prevelike veljave. Uradno poročilo tudi priznava, da je bil v okolici ljudski prirastek mnogo večji kakor v mestu. In vendar se štelo Slovencev, ki so živeli ravno v tej okolici, po uradnem številu manjša! V oči pade majhno število Hrvatov (9), posebno radi priseljevanja iz bližnje hrvatske Istre.

Štetje je izvršila tržaška občina s pomočjo svojih uradnikov, okrajnih in dveh vaških načelnikov. Po uradnem poročilu samem se je slovenski jezik govoril malo v petih (notranjih) mestnih, se je pa vedno bolj širil v 6, 7 in 10 okraju in je bil splošno v rabi v poslednjih dveh okoličanskih okrajih, Hrvatski pa da se je govorilo v 8 in 9 okraju, vendar so našli skupaj samo 9 Hrvatov!

Jasno je, da podatki o številu Slovencev niso točni. Našli so po posameznih okrajih:

okraj	Slovencev	Italijanov	Nemcev
1. Sv. Vid	368	2.145	942
2. Staro mesto	259	19.306	433
3. Novo mesto	440	12.622	1.399
4. Nova mitnica	537	10.498	632
5. Stara Mitnica	364	18.682	394
6. Sv. Jakob	1.329	9.821	198
7. Sv. Ana	3.777	1.493	20
8. Rocol	2.381	9.514	217
9. Sv. Ivan	3.456	4.284	418
10. Rojan	4.391	428	67
11. Prosek	4.601	81	21
12. Bazovica	2.702	24	29

Iz tega sledi, da smo imeli kljub za nas neugodnemu štetju v 7., 10., 11. in 12. okraju pretežno večino, dočim nas je bilo v 9. okraju skoraj toliko kolikor Italijanov in da smo bili v 6. in 8. okraju dobro zastopani.

Z ozirom na ugotovitev uradnega poročila samega, da se podatkom o štetju narodnosti ne sme dajati velike

vrednosti, ter z ozirom na okolnost, da niso naši ljudje sodelovali pri ljudskem štetju in upoštevali tudi dejstvo, da so nam bili vladajoči krog neprijazni, si lahko predstavljamo, za koliko so nas številčno zmanjšali. Mirno lahko sklepamo, da je bilo pred 70 leti v Trstu in okolici 40.000 Slovencev.

TRSTA

Vsak dan nezgode

75letna Ivanka Perano je padla po stopnicah v ulici Morske Marije in se poškodovala po ramah. Vo vsem telesu se je potolkel pri padcu s poljskega voza mali Franc

Slatič iz puljske okolice. Kos železa je padel z okna na 23-letno Armilo Strazulini, ki je šla po Carduccijski ulici. Ima občutne poškodbe na glavi in levici. Ponesrečenci se zdravijo v glavni tržaški bolnišnici.

Na srebrni obli

Jerzy Żulawski: 46

V najinem sklepu je bilo nekaj strašnega, dasi je bilo vse trezno in hladno premišljeno. Vsaj kar mene zadeva.

Navezal sem se na Marto z veliko ljubeznijo, tiho in genljivo, a tisti čas, ko sem si je bil zaželel v lastno srečo in samo zase, je že prešel, in kakor se mi je dozdevalo, za vedno... Včasih so mi zdi, da samo zaradi tega, ker sem jo resnično ljubil in se obenem prepričal, da me ona ne ljubi in da me nikoli ne bo ljubila, ker je še vedno vsa zatopljena vanj, ki je umrl in se znova rodil v svojem sinu.

V tistih dneh nisem mislil toliko na Marto kakor na otroke, majcene, vse te deklice, ki bi se z njimi, ko bi že odrasle, mogel Tom oženiti in s tem ustvariti možnost novega človeštva. Sanjal sem o tem kakor o največji sreči, saj v tem primeru bi naše delo ne bilo zaman; od tega, kar bi odkril in napravil, mi, bi imeli korist oni, ki bi še dolga stoletja iz roda v rod živeli na tem svetu.

Ne pravim, da so bile te sanje doela neosebne. Nasprotno, ko sem imel v mislih otroke, sem vedel, da bi bili to moji otroci, za njihovimi veselimi, nasmejanimi lici pa sem videl dobre, vedri, tihi obraz Marte, moje Marte... Utrudljive in kar bolesterne so bile te sanje, saj je bilo tako neverjetno, da bi se kdaj uresničile...

In spet sem si očitil, ko sem gledal negostoljubni hmski svet, ki brez dvoma ni ustvarjen za ljudi. Kakšna bo — sem mislil — usoda bodočega človeštva, ki smo ga mi na moč lahkomišlno spravili na ta svet samo zato, da bi dali svojim dejanjem in svojemu življenju smoter? Toliko sem že poznal razmere na tej obli, da sem vedel, da se človeštvo na njej nikoli ne bi utegnilo toka razviti kakor na Zemlji. Človek bo tu vedno prišlec in vsiljenec, ki je padel na ta svet nepoklican in — prepozno. Da, prepozno. Tako ali tako. Luna je umirajoča obla.

Kadar se oziram po tukajšnjem življenju, ki zavzema tako majhen delež celotne površine Lune, po rastlinah, na pogled bujnih in sijajnih, a v resnici mnogo manj sposobnih za življenje, kakor so zemeljske, po živalih, izoženih in neobgljenih, se ne morem otresti vtisa, da gledam lepoto zahajajočega sonca. Tu se je življenje nehale razvijati, zrelo, celo prezelelo in za-

Novi signali za alarm

Tržaška prefektura javlja, da bodo z drem 15. oktobra znamenja za zračni alarm v loko spremenjena, da se bo sedaj polom sirene javila tudi omejena nevarnost (nevarnost obsrelejanja s strojnici) in sicer bodo to nevarnost s šestimi znamenji sirene (5 sekund žvižganja in 5 sekund pavze). Drugi alarmni signali ostanejo neizpremenjeni.

Smrt neznane ženske

V bližini Sosljana so našli žensko truplo. Doslej še niso mogli ugotoviti identitete okoli 48 let stare ženske. Po rasti je velika, plavalasa, na sebi ima temnorjav plašč in bele pletnene čevlje. Pri njej so našli sliko nekega moškega, ki je bil fotografiran pred nekim gozdom. Na zadnji strani slike je zabeleženo ima Lavra, Lavri ali Lanzi ter št. 23. Na podlagi komisijskega ogleda je treba domnevati, da gre za smrtno nesrečo.

POROČILI SO SE

te dni v Trstu: mizar Maks Kvinteli in zasebnica Avsilija Matjašič; upokojenec Anton Ermacora in gospodinja Rozalija Pipan; poljski stražnik Gvido Bembi in gospodinja Marija Valkovič; odvjetnik Anton Beliza in gospodinja Avrelija Sitar; mehanik Danilo Grubiša in dnevnica Karmen Bresan; kuharski šef Evgen Piazza in gospodinja Bruna Cigoj vd. Sabadin. Armand Pavlič in gospodinja Marija Dobrila; trgovec Marcel Tositi in gospodinja Albina Berbuč; šofer Miroslav Brus in tipografka Ana Priore; zasebnik Celestin Šumen ter šivilja Emilija Sancin; vseučilišnik Franc Regar in gospodinja Vera Škerjanc.

SLIKARSKA RAZSTAVA

V Protijevi galeriji so razstavljene umetnine Santa Lucasa. Posebno pozornost vzbuja zbirka slik z motivi starega Trsta.

Nasveti za hišo

CMOKI IZ JABOLČNEGA TESTA

Naredi ne pretrdo testo iz nastrganih jabolčk, moke in malo soli. Iz tega oblikuj cmoke in jih kuhaj v slanem kropu 1/2 ure. Kuhane potresi s cimatom in zabeli z prepraženimi drobnicami.

JABOLKA KOT ZAČIMBA

Maškarone (kuhane, ocedjene in splaknjene z mrzlo vodo) oblij z dušenimi drobno zrezanimi jabolki, povrhu potresi s sladkorjem in cimatom ali z jedrci od bučnice, ki jih pa moraš preje dobro posušiti in opraziti.

ka svojega konca. In priroda, ki živi tu že brez primere dalje časa kakor na Zemlji (saj se je Luna, ker je manjša, preje ohladila in preje pestala »svet«), ni znala ustvariti razumnega bitja, a če ga je bila ustvarila, je njegov čas že davno minil. To je najlepši dokaz, da ta obla, zlasti danes, ni za takla bitja.

Človeku bo tu vedno žalostno in tesno.

Taka razmišljanja so se budila v meni, a čustvo je v človeku vedno močnejše od abstraktne misli; vsemu navkljub sem vendarle globoko želel, da bi ostali tu za nami ljudje. Včasih sem sem sebe slepil in si dopovedoval, da hočem človeštvo od Toma, ker ga hočem obvarovati pred strahobne usodo; da bo sam in poslednji človek, vendar...

Ne vem, kaj je mislil Peter, kako je čutil in razglabljal, gotovo je sanjal, da ga je navdajalo isto, nič manj mogočno koprenje. Nemalo časa je minilo, preden sva prišla z besedo na dan. Spominjam se, da je bilo nekako ob sončnem zahodu. Marta je s Tomom odšla k toplicam, midva pa sva sedela ob morju.

Peter je dolgo zrl za njima, polje pa je začel šteti dneve, ki smo jih preživeli na Luni.

»Tri in dvajseti sončni zahod«, je rekel glasno.

KMETIJSTVO:

Jesenske dožnosti perutinarjev

MISENJE

Perutnina ima pozimi lepše in beli goslo perje kakor poleti. Perje se obrabi, izpada in se zato mora obnoviti. To se zgodi v jeseni, da ima žival čez zimo loplo, novo obleko. Zato v jeseni izpada staro perje, a hkrati pa raste novo. Kokoš se misli, goli ali preprija. To traja več tednov. V tem času kokoši nič ne nesejo, izgubijo živo barvo grebena in delajo v celoti bolj klaverni vris. Življenjska energija se v tem času uporablja v glavnem za tvorbo novega perja. Kadar se žival misli, mora dobiti dosti beljakovin in rudninskih snovi. Ker mi želimo, da se misenje čim prej konča, moramo živali bolje krmili. Nekele kokoši že poleti misijo, večina profi jeseni, pridne nesnice pa šele proti zimi. Take za služijo našo posebno pozornost.

DOLZNOSTI PERUTNINARJEV

Pri večjih živalih (konj, govedo) krvno sorodstvo ne pride lahko hitro do izrana v škodo rejske vrednosti kakor pri reji malih živali. Manjše živali, ovca, koza, zlasti pa kokoš pri parenju v krvnem sorodstvu zelo hitro odpovedo.

Krvna sorodnost med našimi podeželskimi perutnarji nima nobene meje. Kokoš je navadno pri hiši deseta briga. Plodi in razmnožuje se po svoji volji, kakor ji prilike dvorišča nanesajo. Vedno puščajo perutnarji doma pri hiši peteline in jarkče iz istega gnezda, kar se ponavadi ponavlja skoz leta in leta v škodo kokošje družine in perutnarja samega.

Poleg ostalih pogojev (hlev, način prehrane in oskrbe) mora perutnar obrniti malo več pozornosti odbiri plemenske živali. Iz kakšnih jajc lahko vzgojimo dobre kokoši in dobrega plemenskega petelina? Da se prepreči prevelika krvna sorodnost, moramo dobiti plemenskega peteli-

na iz drugega gnezda, kakor tudi jarkče oziroma kokoši. Pri izbiri moramo izbrati najboljše. Ako ni o kokoših pismenih podalkov, moramo vprašati in ugotoviti, iz kakšnih jajc je bila določna šival izvaljena. Samo ob sebi umevno, da bomo poskrbeli za peteline in jarkče, ki izvirajo od najboljših nesnic.

Nekatere kmetijske gospodinjice, ki se za kokoške zanimajo, dajo svojim kokošim tudi imena, n. pr. kokica, pica, barbika itd. Za vsako žival vedno gospodinja ime in ima v spominu, koliko je znesla jajc v letu. Kokoši jo dobro poznajo in tudi na ime prav dobro slišijo. Le žal, da imamo malo takih gospodinj, kajli samo te vedo povedali, kolikšna vrednost za družino je dobra kokoš. Ko izbiramo plemenjake sedaj v jeseni, izbirajmo vedno spomladanskega (marčnih piščancev) zgodaj izvaljenega, ker le tako nudi jamstvo, da se bo kokošja družina zboljšala in prinesla liste koristi, ki jih kokoš resnično lahko prinese.

Posebno pozornost moramo posvetiti številu petelinov, kar se po naših kmetijah še vedno pozablja. Nekateri imajo preveč petelinov, ki kokoši brez potrebe vznemirjajo, drugi pa premalo, kar povzroča majhno nesnost in slabo oplodena jajca, ki niso za valenje. Kokošja družina z 12 do 16 kokošmi mora imeti enega petelina.

S tem bi bio na kralko opisano, kako obvarujemo perutnino prehranega krvnega sorodstva kokošjega pomladka. Delo je praktično, zelo malenkostno, treba ga je le izvršiti in bo vedno prinašalo velike koristi.

Ako torej naši slajerki poklonimo še malo pozornosti, se bo lahko prepričal, da je v današnjih razmerah kokošjereja še najbolj dobičkanosna panoga. Kdor ne verjame, naj se sam prepriča in naj vpraša pri raznih perutninarskih postajah.

OTROŠKI KOTIČEK:

Iz Alenkinе torbice

Petrček pa ni utegnil misliti na svojega brata. Sam ni vedel ne kako ne kad kdaj in že se je znašel v krasni sobani kraljeve palače in vodni kralj mu je dejal: »Odslej boš moj služabnik. Vsakemu služabniku pa dam po eno nalogo, ki jo mora natančno izvesti. Ako jo izvede kot zapovem, potem ga bogalo poplačam in spušlim znova na obrežje Temnega jezera. Če pa mi naloge ne izvrši; potem ga kaznujem. Navadno ga izpremenim, v vodno žival in nikdar več ne bo videl ne sonca ne zemlje. Veliko je bilo še pri meni dečkov ivoje starosti

a ker me ni nihče ubogal, sem vse izpremenil v zlate ribice. Vse te ribice so v sosednjem bazenu in ti jih moraš paziti, da ne bo nobena ušla. To je tvoja naloga.

Pri teh besedah je kralj izginil brez sledu. Petrček pa je stekel v sobano z bazenom in si začel ogledovati zlate ribice. Plavale so sem ter tja po med steklenimi slenama in žalostno gledale v čisto in hladno vodo Temnega jezera, na čigar obrežju so se lahko pogostli igrali, ko so bili še nespremenjeni dečki. Kako rad bi jim Petrček pomagal.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

»Dac, sem odgojil raztreseno, tri in dvajseti, če prišteješ tudi dni, ki smo jih perbili ob tečaju, ko sončnih zahodov ni bilo...«

»In kaj bo dalje?« je vprašal.

»Skomizgnil sem z rameni in dejal:

»Nič. Še nekaj sončnih zahodov, morda deset, morda sto in konec bo vsega. Tom ostane sam...«

»Ne gre mi za Toma«, je rekel. Nato je dodal:

»Tako ali tako — slabo je v vsakem pogledu.«

Molčala sva precej časa, dekler ni Peter spet povzel:

»Marta...«

»A tako, Marta«, sem ponovil.

»Nekaj je treba ukreniti.«

Zdelo se mi je, da v njegovem glasu slišim zopet tisti prizvok, ki sem ga imel v spominu še do Morja mruza po Woorbellovi smrti. V meni se je nekaj nemo uprlo. Pogleal sem mu naravnost v oči in dejal s loudarkom:

»Treba.«

Nekam čudno se je našmešnil, a odgovoril ni ničesar.

Ta dan nisva več govorila o stvari. Dolgo noč smo prebili v molčanju in dolgočasju. Tom je bil nekoliko bolan in Marta, vsa nemirna je imela mnogo opravka z njim. Opazovala sva njeno brezdlanje materinsko čvstvo in

kdo ve, če nisva tukrat v sebi podzavestno skovala načrt, da izkoristiva njeno ljubezen do otroka in jo pridobiva za najine želje. Brez dvoma naju je ta puščobna, neskončna noč prepričala, da je treba »nekaj ukreniti«.

Drugo jutro sva se s Petrom podala v goščavo ob vznožju O Tamora. Takrat sva se dočista domenila: eden naju vzame Marto za ženo, drugi pa se obveže, da mu ne bo križal poti.

»Eden naju!« Te besede sem si ponavljal z nekim bolestinim nemirnim in hrepenenjem. V Petrovih ustih, ko jih je izgovoril, so zvenele kakor grožnja. Ne vem, morda sem se motil, a zdelo se mi je tako... Izbiro med nama dvema sva prepustila Marti, a šele potem, če bi naju brezpogojno odbila, sva nameravala — zbrati. Peter je sicer zahteval, naj stvar takoj odda žreb, češ, da Marta ne bo hotela izbirati, jaz pa sem se temu odločno postavil po robu in dosegel toliko, da je pristal na to, da vprašava Marto za njeno mnenje. Privolil je nerad, in ko je končno iztisnil svoj »dac«, mu je zaigral okoli ust zagonečen nasmeh, blešč njegovih oči pa ni bil dober.

(Nadaljevanje sledi.)